

Втім, підняті питання не є остаточними і підлягають окремому дослідженню. Тому, пропоную учасникам наукового заходу взяти участь у обговоренні піднятих проблемних питань.

Список бібліографічних посилань: 1. Наказ СБУ «Про затвердження Інструкції про участь співробітників та працівників Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України як спеціалістів в кримінальному провадженні» від 19.03.2016 № 138. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE28694?an=1> (Дата звернення: 11.10.2022). 2. Алгоритм дій слідчо-оперативних груп Національної поліції на звільнених від окупації територіях з документування воєнних злочинів (на прикладі звільнених територій Київської області). К.: Головне слідче управління Національної поліції України, 2022. 14 с. 3. Науково-практичний коментар КПК Кримінально-процесуального кодексу України. Мего-інфо – Юридичний портал № 1. URL: <https://mego.info/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%> (Дата звернення: 11.10.2022).

Катерина Миколаївна ПЕНЗЄВА,

*старший викладач кафедри криміналістики,
судової експертології та домедичної підготовки факультету №1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2526-0218>*

ЩОДО ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ СЛІДІВ БІОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ ПРИ ЗАПОДІЯННІ НЕОБЕРЕЖНОГО ТЯЖКОГО АБО СЕРЕДНЬОЇ ТЯЖКОСТІ ТІЛЕСНОГО УШКОДЖЕННЯ

Потрібно зазначити, що дуже важливу роль в розслідуванні заподіяння необережного тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження відіграє встановлення слідової картини злочину, зокрема виявлення слідів біологічного походження, адже воно має свою специфіку та потребує використання спеціальних знань в судовій медицині.

До біологічних слідів, які є частиною матеріальних відображень зазначеної категорії кримінальних проваджень, а також являються наслідками дій злочинця та потерпілого, відносяться всі сліди, джерелом походження яких є тіло людини, її органи, тканини та виділення, такі як кров, слина, волосся, сеча, кал, епітеліальна, кісткова та інші тканини організму людини [1].

Для правильного розуміння пропонуємо наступну класифікацію зазначених слідів.

1. Сліди, що залишаються на тілі та одязі потерпілого, включаючи піднігтьовий вміст:

а) сліди крові потерпілого;

б) можливі виділення організму потерпілого (слина, сеча, кал, елементи пошкоджених органів та ін.);

в) сліди крові злочинця;

г) волосся злочинця;

г) епітеліальні тканини злочинця.

2. Сліди, що залишаються на тілі, охоплюючи піднігтьовий вміст, та одязі злочинця:

а) сліди крові потерпілого;

б) можливі виділення організму потерпілого (слина, епітеліальні тканини, кісткові тканини, елементи пошкоджених органів та ін.);

в) сліди крові злочинця;

г) волосся потерпілого.

3. Сліди, що залишаються на предметах навколишньої обстановки:

а) сліди крові та можливих виділень організму потерпілого (слини, епітеліальних тканин, кісткових тканин, елементів пошкоджених органів та ін.) на поверхнях приміщень, ґрунті, асфальті, тощо;

б) сліди крові та можливих виділень організму злочинця (слини, епітеліальних тканин), наприклад на посуді, недопалках цигарок;

в) волосся потерпілого та злочинця;

г) різноманітні предмети потерпілого або злочинця (носильні предмети, елементи одягу, взуття тощо зі слідами крові та можливих виділень організму потерпілого та нападаючого), залишені на місці.

4. Сліди, що залишаються на знарядді злочину:

а) сліди крові та можливих виділень організму потерпілого (епітеліальних тканин, кісткових тканин, елементів пошкоджених органів та ін.);

б) сліди крові та можливих виділень організму злочинця (епітеліальних тканин, потожирові сліди).

З метою виявлення та фіксації виявлення слідів біологічного походження під час проведення досудового розслідування розслідуванні заподіяння необережного тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження слід залучати спеціалістів-криміналістів, судового медика, кінолога зі службовим собакою, тощо. Недостатнім буде

тільки виявити біологічні сліди, дуже важливим є процес їхньої процесуальної фіксації та вилучення. Основна форма процесуальної фіксації слідів злочину, зокрема біологічного походження, це опис у протоколі слідчої (розшукової) дії. При цьому в протоколі зазначаються відомості щодо участі спеціалістів, дані про фізичний стан оточуючого середовища, предметів, об'єктів, на яких виявлені сліди зазначеної категорії, інформацію про їх дослідження спеціалістами на місці знаходження, збирання та упаковки.

За загальним правилом вилучення об'єктів зі слідами крові проводиться цілком. Вологі предмети необхідно висушити при кімнатній температурі, не використовуючи нагрівальних приладів, або прямого сонячного світла [2]. В ситуаціях, якщо вилучення об'єкта цілком є неможливим, сліди вилучаються шляхом змивів, зрізів, зіскобів. Кров у рідкому стані треба вилучати шляхом змивів на тканевий, або ватний тампон, разом з цим потрібно виконати контрольний змив на аналогічний тампон з сусідньої частини поверхні, не просоченої речовиною. Такі носії зі змивами також потребують висушування. Схожий спосіб вилучення крові використовується у випадку виявлення її на снігу, а саме, речовину необхідно помістити на тканевий (марлевий) відріз та висушити. У випадку неможливості вилучення цілого об'єкта зі слідами крові на поверхні, наприклад виконаного з тканини, виконується зріз його частини, просоченої кров'ю, та одночасно з цим потрібно зрізати контрольний зразок об'єкта, на поверхні якого слідів крові не виявлено. При виявленні сухої речовини, або речовини на поверхні з порошкоподібним складом, як, наприклад на стіні з побілкою, проводиться її зіскоб скальпелем. Паралельно необхідно з ділянки поверхні, на якій відсутні нашарування, зробити контрольний зіскоб. Аналогічно проводиться вилучення речовини з ґрунту.

Предмети зі слідами крові слід упаковувати виключно в паперові пакети, конверти, коробки, попередньо висушивши їх. Всі контрольні зразки треба упаковувати окремо. Використання полімерної упаковки для зазначених слідів та речовин є недопустимим, адже вона сприяє гниттю, пліснявінню речовини, що вилучається.

Отже, своєчасне встановлення та фіксація слідів біологічного походження під час розслідування заподіяння необережного тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження, надають можливість слідчому вже на початковому етапі розслідування призначати необхідні судові експертизи, отримувати об'єктивні джерела доказів та правильно орієнтуватися в ході подальшого проведення якісного досудового слідства.

Список бібліографічних посилань: 1. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 № 53/5. 2. Особливості збирання у досудовому провадженні біологічних слідів людини [Текст] : метод. рек. / [Фурман Я. В., Юсупов В. В., Котляренко Л. Т., Дмитрук Р.С.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – 44 с.

Софія Дмитрівна ПЕРЕВЕРЗЄВА,

курсантка групи Ф1-305 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий консультант:

Катерина Вікторівна Горбунова,

викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету №1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1120-2682>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

З травня 2022 року набули законної сили зміни, внесені до Кримінального процесуального кодексу України, які удосконалюють порядок здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Мова йде про Закон № 2201-ІХ від 14.04.2022 року.

З початком військової агресії Росії проти України виникає багато питань, пов'язаних з врегулюванням правової системи України, яка також зазнала негативного впливу. В умовах воєнного стану, процедура проведення слідчих (розшукових) дій у зв'язку з об'єктивними обставинами може бути неможливою у зв'язку з тим, Верховна Рада України прийняла низку змін, які регулюють порядок проведення обшуку та огляду житла чи іншого володіння особи. Водночас, незважаючи на спрощений порядок проведення обшуку, дана слідча (розшукова) дія чітко регламентована законодавством відповідно до Конституції України, далі - КУ та її засад, які гарантують недоторканість житла, ст. 30 КУ та ст. 29 КУ щодо якої кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність [1].

Отже, по-перше, своє відображення спрощеного порядку проведення обшуку в умовах воєнного стану, що пов'язано з обмеженням прав громадян знайшло в п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України, де зазначено